

ПОНЯТТЯ ПРИНЦИПІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАРАНТИННИХ ТА ПРОТИЕПІДЕМІЧНИХ ЗАХОДІВ

Олег Олексійович ЛЕВИЦЬКИЙ,

аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-8281-319X>

В основі забезпечення карантинних та протиепідемічних заходів, як і будь-якої правової діяльності публічно-владних органів лежать принципи, що мають значення основоположних, вихідних засад, ключових ідей. Слово «принцип» (латинською «principium» – основа, початок) містить у собі триєдине судження: основне, вихідне положення якої-небудь теорії, вчення, науки і тому подібне; переконання, погляд на речі; основна особливість в устрої чого-небудь. Крім цього, «принцип» також є керівною ідеєю, основним правилом діяльності, основою функціонування різних соціальних механізмів [1, с.61]. В юридичній науці загальноприйнятим визначенням принципів є наступне: основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішнього і міжнародного права, політичної, державної та громадської, організації (гуманізм, законність, справедливість, рівність громадян перед законом тощо). Принципам притаманна властивість абстрактності, відображення закономірностей соціальної дійсності. Окрім визначного, принципи є тими керівними засадами (ідеями), які визначають зміст і спрямованість правового регулювання суспільних відносин. Значення принципів права полягає у тому, що вони в стислому вигляді, концентровано відображають найсуттєвіші риси права, є його квінтесенцією, «обличчям» [2, с.128].

Поряд із загальноприйнятим, існує ряд окремих, авторських визначень принципів в праві. Наприклад, Т.І. Фулей наголошує на дуалізмі змісту досліджуваної категорії, відповідно: 1) принципи права – це основоположні ідеї, 2) принципи права – це нормативні засади права, що визначають сутність і спрямованість правового регулювання. На думку автора принципам права притаманні як ознаки, що властиві праву в цілому як регулятору суспільних відносин (нормативність; об'єктивна зумовленість; фіксація у зовнішніх формах права; забезпеченість), так і власні ознаки принципів права, що відображають їхню специфіку як особливої юридичної категорії (засадничість, концентрованість, високий ступінь абстрагування, внутрішня єдність, стабільність, примат щодо норм права, зворотна дія в часі) [3, с.9].

В дисертаційній роботі О.М. Руднева запропоновано визначення, відповідно до якого принципи права – це головні чинники, що визначають найважливіші структурні зв'язки у предметі, методі, механізмі правового регулювання всередині правової системи й поза нею (зв'язки із соціальним середовищем), які отримують офіційне і навіть неофіційне відображення у праві. Як регулятори суспільних відносин, вони мають також і загальну ці-

леспрямованість, бо багато в чому визначають перспективи розвитку не тільки права, а й суспільства, держави і тим самим сприяють усуненню прогалин або ж інших недоліків чинного законодавства [4, с.75]. Наступну точку зору наводить В.О. Гацелюк: «Принципи права – це своєрідні «білі карлики» правової матерії. У них на дуже маленькій площі влучних правових аксіом зосереджено величезну масу юридичних явищ, зібраних у концепції та доктрини. Тому немає нічого більш юридичного за своєю суттю, ніж принципи права. Що стосується реалізації принципів права, то майже все, що має назву «юридичне» (позитивне право, суб'єктивні права тощо) – все це і є реалізацією принципів права, тому навряд чи вона може не мати юридичної специфіки» [5, с.43]. Широкого дослідження проблема принципів отримала в теорії державного управління. Наприклад, в тлумаченні І.П. Голосніченко принципи державного управління – це теоретичні ідеї, які покладені в основу формування і функціонування органів державної виконавчої влади. Вони поділяються на соціально-політичні та організаційні. Соціально політичні принципи державного управління: законність, позапартійність, демократизм, науковість, гласність та врахування громадської думки. Організаційні принципи: принцип диференціації та фіксації функцій і повноважень, який передбачає визначення компетенції кожного органу і посадової особи; принцип відповідальності в рамках компетенції; принцип поєднання галузевих, міжгалузевих і територіальних засобів управління, принцип поєднання лінійних і функціональних засад в управлінні [6; 7, с.166].

Таким чином, на сьогоднішній день принципи – це явища, які пронизують національну правову систему, концентруючи в собі вихідні, базові ідеї, закономірності, засади правового регулювання суспільно-правових відносин, а також здійснення юридично-значимих дій, операцій, процедур, тощо. Тобто, в категорії «принцип» відображено те, яким саме чином мають упорядковуватись відносини між людьми з приводу певних матеріальних чи нематеріальних об'єктів. В контексті державно-управлінської діяльності вихідні положення відображають особливості правового регулювання процесу виконання органами державної влади і місцевого самоврядування публічно-владних функцій. Згідно із ними відбувається формування порядку роботи останніх, розподіл повноважень посадових осіб, а також інше юридичне обґрунтування їх роботи. Звідси, принципи забезпечення карантинних та протиепідемічних заходів представляють собою розчинені в положеннях Конституції та інших нормативно-правових актах вихідні положення, ключові ідеї правового регулювання реалізації уповноваженими органами публічного управління своїх функцій та повноважень в сфері створення умов, організації та проведення карантинних та протиепідемічних заходів на території України.

Список використаних джерел:

1. Трохтій Ю.З. Правові засади взаємодії місцевих державних адміністрацій та місцевого самоврядування в Україні: дис... канд. юрид. наук : Харків: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. 2005. 180 с.
2. Юридична енциклопедія: В 6 т. Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: «Укр. енцикл.», 1998 Т. 5: П-С. 2003. 736 с.

3. Фулей Т.І. Сучасні загальнолюдські принципи права та проблеми їх впровадження в Україні автореферат. дис... канд. юрид. наук : Київ: Київський національний університет імені Траса Шевченка. 2003. 24 с.
4. Руднев О.М. Гендерна рівність у праві України: дисертація. Національна юридична Академія України імені Ярослава Мудрого. 2002. 178 с.
5. Гацелюк В.Л. Реалізація принципу законності кримінального права України (загальні засади концепції): дис... канд. юрид. наук : Луганськ: Луганська академія внутрішніх справ МВС імені 10-річчя незалежності України. 2004. 217 с.
6. Голосніченко І.П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття). МАУП. К., 1988. С. 7.
7. Дегтярьов О.Ф. Адміністративно-правове забезпечення реалізації права громадян на вільний вибір місця проживання: дис... канд. юрид. наук : Київ: Київський національний університет внутрішніх справ. 2006. 181 с.
8. Нижник Н.Р. Природа та зміст адміністративної реформи в Україні. *Реформування державного управління в Україні: проблеми та перспективи*. К., 1998. С. 135-142.
9. Шатрава С.О. Адміністративно-правові засади діяльності спеціальних підрозділів міліції: дис... канд. юрид. наук : Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2007. 231 с.
10. Енциклопедичний словник з державного управління. уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.
11. Подорожній Є.Ю. Особливості юридичної відповідальності у трудовому праві України: дис... д-ра. юрид. наук : Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2016. 426 с.